

TELEVİZYON DİZİLERİNDE TARTIŞMALI İÇERİKLER VE İZLEYİCİ ALGISI: KIZIL GONCALAR DİZİSİ ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA*

Dr. Şule YENİGÜN ALTIN**

Dr. Recep ALTAY***

DOI: 10.47107/inifedergi.1605786

Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 23.12.2024

Kabul Tarihi: 22.04.2025

Atıf Bilgisi: Yenigün Altın, Ş., & Altay, R. (2025). Televizyon Dizilerinde Tartışmalı İçerikler ve İzleyici Algısı: Kızıl Goncalar Dizisi Üzerine Nitel Bir Çalışma. *İNİF E- Dergi*, 10(1), 176-191.

Öz

Medya içerikleri, izleyicilerin toplumsal konumlarına ve deneyimlerine bağlı olarak farklı şekilde algılanabilmekte ve yorumlanabilmektedirler. İzleyicilerin medyada sunulan içerikleri nasıl anlamlandırdığını ortaya çıkarmak için çeşitli izleyici araştırmaları yaklaşımları mevcuttur. Bu çalışmada, Fiske (1999)'nin belirttiği televizyon içeriklerinin çok anlamlı olması özelliğinden yola çıkarak medyada özellikle de sosyal medyada tartışma yaratan içeriklerden biri olan *Kızıl Goncalar* dizisinin birinci sezonuna ait bölümlerinin izleyicilerde oluşturduğu anlam incelenmiştir. Dizinin izleyicilerde oluşturduğu anlamı ortaya çıkarmak amacıyla izleyicilerle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen bulgular tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre seküler-muhafazakar, modern-geleneksel gibi karşıtlıkları işleyen ve bu karşıtlıklar nedeniyle medyada tartışmalara yol açan diziler, izleyicilerin tercihlerini etkileyerek merak uyandırmakta ve izlenirlik oranını arttırmaktadır. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında *Kızıl Goncalar* ve benzer temaları içeren dizilerin, muhafazakâr-seküler karşıtlığı üzerinden incelendiği görülmüştür. Bu çalışmada ise izleyici çalışmalarının önemi vurgulanarak, tartışmalı medya içeriklerinin izleyiciler üzerindeki etkisi ve bu tür içeriklerin popülerlik kazanmasında tartışmaların nasıl bir rol oynadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon, televizyon dizisi, kızıl goncalar, izleyici araştırması

* Bu çalışma, Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu'nun 2024/32 sayılı ve 05/12/2024 tarihli kurul onayı almıştır.

**Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, syenigun@bingol.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5637-8737

***Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü, recep.altay@igdir.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9250-3382

CONTROVERSIAL CONTENT IN TV SERIES AND AUDIENCE PERCEPTION: A QUALITATIVE STUDY ON THE SERIES KIZIL GONCALAR

Abstract

Media content can be perceived and interpreted differently depending on the social positions and experiences of the audience. There are various audience research approaches to reveal how the audience perceives the content presented in the media. In this study, the response of the audience to the first season episodes of the *Kızıl Goncalar* series, which is one of the controversial content in the media, especially on social media, was examined, based on the feature of television content being polysemic, as stated by Fiske (1999). In order to reveal the perception created by the series in the audience, in-depth interviews were conducted with the audience. The data obtained from the interviews were evaluated using thematic analysis method. The research results show that tv series that deal with contrasts such as secular-conservative, modern-traditional and prepare the ground for discussions with the contrasts they contain attract the attention of the audience, arouse curiosity and increase the viewing rates. When the studies in the literature are examined, it is seen that *Kızıl Goncalar* and series with similar themes are generally discussed in the context of the conservative-secular opposition. In this research, the importance of audience studies is emphasized and the effect of controversial media content on audiences and the role of debates in gaining popularity of such content are tried to be revealed.

.Keywords: *Television, tv series, kızıl goncalar, audience research*

Giriş

Günümüzde her ne kadar dijital platformlar bireylerin hayatına girmiş olsa da televizyonun popülaritesi dünyanın birçok ülkesinde devam etmektedir. Televizyon küresel çapta yayılmaya devam etmektedir. Dünyada on binlerce tv kanalı, kablolu yayın bulunmaktadır. OECD ülkelerinde televizyon kanallarının sayısı hızla artarken televizyon izleme süresi de yükselmektedir. İnternetin yükselişi televizyonun popülarlığını sarsmamış, aksine televizyon reklamcılar için cazibesini korumuştur. Avrupa'da düzenlemelerin gevşemesi ticari kanalların ve niş içeriklerin artmasına yol açmıştır. Küresel Güney'de televizyon, en önemli tüketim önceliklerinden biri olarak görülmektedir. İnternet kullanımı bölgelere göre değişiklik gösterirken, televizyon hala en etkili ve yaygın medya aracı olmaya devam etmektedir (Miller, 2010, s. 16).

Medya çalışmalarıyla ilgili en büyük tartışmalardan biri medyanın kamu algılarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığını iddia edenler ile izleyicinin medyadan kendi anlamlarını çıkarma yeteneğini vurgulayanlar arasında olmuştur. Bu tartışma çeşitli bağlamlarda değişebilmektedir. Örneğin, bazı medya araştırmacıları televizyonu, çoğunluğun bir dizi baskın fikre onay verdiği hegemonik bir sistemin parçası olarak görürken bir kısım araştırmacı ise büyük ticari medya şirketlerinin bile baskın fikirlere meydan okuyan televizyon programları üretebileceğine işaret etmektedir (Lewis. 2005, s. 434).

Televizyonu duyguların not alındığı bir yer, etkileşimli ve süreçsel biçimlerin oluşturulduğu bir alan ve aynı zamanda deneyimlerin yeniden yorumlanması olarak düşünmek mümkündür. Televizyonun, pembe diziler, diziler, filmler ve haberler gibi türler aracılığıyla kültürel ve ideolojik değerlerin arabuluculuğunda önemli bir rol oynaması tesadüf değildir. Televizyon gerçekliğin inşasına 'kişiselleştirilmiş' bir bakış olarak kurulmuş ve medyanın görünürlüğünü düzenleyerek ve onu bir güç örneği olarak meşrulaştırmaktadır. (Dias ve Borges, 2017, s. 49). Medyada gösterilen stereotipler, başka bir kültürün değerleri, zevkleri ve ahlâkı hakkında yargılar oluşturarak o kültürün üyelerine yönelik tutumlarımızı, davranışlarımızı ve eylemlerimizi şekillendirebilmektedir (Ott ve Mack, 2020 s. 153). Televizyonun en temel özelliklerinden biri, içeriklerinin çok anlamlı olmasıdır.

Farklı izleyiciler tarafından farklı şekillerde yorumlanabilen bir televizyon içeriği, izleyicilerin toplumsal konumlarına ve deneyimlerine bağlı olarak farklı anlamlar kazanabilmektedir. Bu durum televizyon metinlerinin anlamının yalnızca tek olmadığını tam tersine birden fazla anlam potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Fakat bu çok anlamlılık sınırsız değildir ve tamamen rastgele bir şekilde gerçekleşmemektedir. Televizyon içerikleri bazı anlamları diğerlerine göre daha baskın ve güçlü bir şekilde sunabilmektedir. Bu durum televizyon metinlerinin izleyiciye sunduğu anlam alanını şekillendiren belirli yapısal unsurlardan kaynaklanmaktadır. Kısacası bir televizyon içeriği izleyiciler tarafından farklı şekillerde yorumlanabilecek bir potansiyele sahip olsa da metnin kendisi anlamların oluşabileceği sınırları ve öncelikleri belirlemektedir (Fiske, 1999, ss. 15-16).

Türkiye’de televizyon seyretme alışkanlıklarının yüksek seviyelere ulaştığı 90’lı yıllardan itibaren televizyon dizilerinin kültürel etkileşimleri, medyadaki temsilleri ve bu dizilere yönelik sosyal ve bilimsel eleştiriler kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Televizyon dizileri, diğer televizyon programları gibi izleyici tarafından onaylanıp onaylanmadığına bağlı olarak üretim ve devamlılık sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Dizilerin devam edip etmeyeceği, büyük ölçüde izleyici kitlesinin beğenisine ve izlenme oranlarına bağlıdır. Bu bağlamda dizilerin üretim süreci ve sürdürülebilirliği, endüstrinin belirli bir kâr sağlama potansiyeline ve geniş bir izleyici kitlesinin ilgisini çekme yeteneğine dayanmaktadır. Dizilerin izlenme oranının yüksek olması, izleyici tarafından beğenilmiş olmasının göstergesidir. Yüksek izlenme oranları, dizilerin başarılı olduğunu ve devam ettirilmesi gerektiğini göstermektedir (Geçer, 2022, s. 924).

İzleyiciler, sunulan kurguyu gerçekmiş gibi algılayarak karakterlere karşı çeşitli duygular geliştirme eğilimindedir. Toplumsal normlara uygun şekilde davranan karakterler, izleyici tarafından genellikle beğeniyle karşılanır ve birer kahraman olarak görülür. Bu karakterlerin eylemleri takdir toplar ve zamanla izleyiciler tarafından örnek alınabilecek bir noktaya gelebilir. Diğer yandan, kötü niyetli ya da olumsuz bir şekilde tasvir edilen karakterler izleyicilerde hoşnutsuzluk uyandırır; hatta bu durum, nefret duygusuna kadar varabilir. İzleyiciler, karakterlerin davranışlarının kendi çıkarlarına uygun ve tutarlı olduğunu göz ardı ederek, daha çok bu davranışların ahlaki yönüne odaklanırlar. Böylece, karakterleri etik değerler üzerinden değerlendirerek kişilikleri hakkında bir yargıya varırlar (Doğan, 2011).

Televizyon veya sinema yapımları çoğunlukla, izleyici sayısı, kurgu, senaryo vb. unsurlardan öte kamuoyunda başlattığı tartışmalarla gündem olmaktadır. Özellikle toplumun hassas olduğu konuları işleyen yapımlar, yapımın kendisinden çok başlattığı tartışmalarla hatırlanmakta, bu tartışmalar da düşünce üretimine ve fikir paylaşımlarına zemin oluşturmaktadır (Mencet, s. 1). Öztürk (2024, s. 304), dizilerdeki genellemelerin ve kutuplaştırıcı söylemlerin toplumsal hassasiyetler ve ortak değerler konusunda tartışma ürettiğini belirtmiştir.

Son zamanlarda televizyonda seküler-muhafazakâr, geleneksel-modern gibi karşıtlıkların yer aldığı içeriklerde bir artış olduğu dikkat çekmiştir. *Kızıl Goncalar* dizisi de toplumsal ve kültürel değerler yanında politik unsurlara yer verme konusunda diğerlerinden ayrılmaktadır. Diziyle ilgili medyada bir yandan köşe yazarlarından dizi analiz sayfalarına diğer yandan sosyal medyada yer alan içeriklere kadar yer alan tartışmalar dikkat çekmiştir. Altınordu (2023), bazı kurmaca popüler kültür eserlerinin, dindar ve seküler yaşam biçimleri arasındaki farklılıklar ve ortak noktalar, muhafazakâr aile değerleri içerdiği çelişkiler gibi konularda toplum üzerine düşünmek ve siyasi meseleleri tartışmak için önemli alanlar açmakta olduğunu belirtmiştir. Berger (2018, s. 107) medya çözümlemesi yapan araştırmacıların medyada yer verilen rollere toplum bilimsel bir bakış açısından baktıklarında insanlara verilen rollere odaklanılması gerektiğini ve bu rollerin dağılımının bireylere ve topluma olan etkisini incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı *Kızıl Goncalar* dizisinde işlenen temaların izleyicilerde ne gibi anlamlar oluşturduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Buradan hareketle çalışma, *Kızıl Goncalar* dizisi ve diziyle ilgili medyada yer alan tartışmaların izleyicilerdeki karşılığının ne olduğu sorusuna yanıt aramaktadır.

1. Kızıl Goncalar Dizisiyle İlgili Tartışmalar

Türk dizileri, hedef kitle, reyting ve televizyon yapısı göz önünde bulundurulduğunda içinde doğdukları toplumun öğelerini yansıtmada konusunda belirli ölçülerde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu yapımlarda izleyici ilgisini çekmek için genellikle aşk, entrika, polisiye ve çatışma unsurları ön plana çıksa da son yıllarda önemli bir ekonomik sektör haline gelen dizilerin, 90’lı yıllardaki örneklerinden farklı olarak, sosyo-politik ortamın da etkisiyle toplumsal yaşam biçimlerini ve çeşitliliği yansıttığı görülmektedir. Bu durum, televizyon ve medya üretiminin

toplumsal değişimle yakından ilişkili olduğuna dair bir olumlu bakışı güçlendirmektedir. Öte yandan, medya üretiminde reyting önceliğinin öne çıkması ve politik-muhafazakâr atmosferin etkisiyle toplumsal dinamiklerin göz ardı edilmediği, ancak sınırlı bir şekilde dikkate alındığı yönünde akademik bir tereddüt de gündemdeki yerini korumaktadır (Geçer, 2015, s. 22).

Televizyon dizileri, diğer program türlerinde olduğu gibi popüler kültürün bir aktarım aracıdır ve bu süreçte izleyicilere çeşitli ideolojiler sunulmaktadır. Özellikle son yıllarda, odak noktası doğrudan ideolojilere dayanan dizilerin sayısında önemli bir artış görülmektedir. İdeolojilerin bireylerde farklı yansımaları, özellikle aynı ideolojiyi farklı açılardan ele alan dizilerde öne çıkmaktadır (Tarhan ve Karakoç, 2020, s. 86). Eski diziler, bu sosyokültürel ve politik mücadeleyi örtük bir şekilde ele alırken, günümüz dizileri bu tematik ayrışmayı çok daha açık ve net bir biçimde izleyiciye sunmaktadır. Televizyon dizilerinin bu evrimi, toplumsal değerlerdeki değişimleri, kültürel dinamikleri ve toplumsal mücadelelerin yeni medya ortamlarında nasıl temsil edildiğini analiz etmek açısından zengin bir kaynak sunmaktadır. Bu durum, aynı zamanda toplumun kendini nasıl gördüğünü, bireylerin ve grupların kimlikleri ile değerleri arasındaki ilişkileri nasıl müzakere ettiklerini anlamaya yardımcı olmaktadır (Bilgin, 2024, s. 3).

Kazaz ve Say, (2024, s. 152) *Kızıl Goncalar* dizisini inceledikleri çalışmada dizide muhafazakâr kesimin, tarikat ve dini kurumlar üzerinden yoğun bir denetim ve baskı ile yansıtıldığını; geleneksel uygulamalar ve değerlerin, bireylerin özgürlükleri üzerinde belirgin bir etki yarattığını; Meryem ve Naim karakterleri üzerinden, muhafazakâr kesimin inanç ve pratiklerinin günlük yaşama nasıl nüfuz ettiğini gösterildiğini belirtmiştir. Kazaz ve Say'a göre tarikatın baskıcı yapısı, Cüneyd karakteri üzerinden vurgulanarak muhafazakâr kesimin toplum ve birey üzerindeki etkisi gözler önüne serilmiştir. Dizide seküler kesim, eğitim ve bireysel özgürlükler üzerinden modern değerlerle temsil edilmekte Doktor Levent karakteri, seküler yaşam tarzının ve bilimsel yaklaşımın sembolü olarak bireysel özgürlüklerin ve rasyonel düşüncenin önemini vurgulamaktadır.

Kuyucu (2024), *Kızıl Goncalar* dizisinde kızların zorla evlendirilmesi, imam nikâhı, çok eşlilik, tarikat liderliği, kızların okula gönderilmemesi gibi toplumda çok tartışılan ve tepki gören konuların işlendiğini fakat konuların çekingen ve yüzeysel işlendiğini ve dizide fazlasıyla ürün yerleştirme reklamlarına yer verildiğini belirtmiştir. Ayrıca, dizide seküler muhafazakâr kutuplaşmasına yer verildiğini ve bu konunun hassasiyetinden dolayı çok dikkatli davranılması gerektiğini ifade etmiştir. Caner (2024), *Kızıl Goncalar* dizisi üzerinden medyanın politik konularla ilgili izleyicileri yanlış bir şekilde yönlendirebileceğini, diziye konu olan Türkiye-İran ilişkileriyle ilgili diyalog üzerinden değerlendirmiştir.

Kaymak (2024, s. 50)'a göre, muhafazakâr ve seküler gibi iki farklı yaşam şeklini benimseyen topluluklarla ilgili konulara medyada yer verileceği zaman çok dikkatli olunmalıdır. Zira geçmişte Türkiye'de yaşanan birçok toplumsal olayın özünde fikir ayrılıkları, yaşam tarzı farklılıklarına tahammül edememe gibi durumların olduğu görülmektedir. Bu nedenle farklı düşünceler, yaşam tarzları, fikir ayrılıkları dizilere konu edinirken dikkat edilmeli, olan veya olması muhtemel ayrımlar körüklenmemeli, olay, olgu ve durumlar derinlikli bir bakış açısıyla yansıtılmalıdır.

Medyascope (2023), isimli internet sitesi diziye ve dizi sonrası tepkileri ve tepkilere yönelik tepkileri derleyerek, dizide yer alan bir tarikat ve çevresinde yaşananların muhafazakârların ve bazı cemaatlerin eleştiri oklarını diziye yöneltmesine neden olduğunu yazmıştır. Aynı internet sitesinde sosyal medyada seküler ve muhafazakâr yorumcuların dizideki temsillerle ilgili diziye tepki gösterdikleri belirtilmiştir. Artigercek.com (2024), isimli internet sitesinde, *Kızıl Goncalar* dizisiyle ilgili önceleri tarikatların yayından kaldırılması için kampanya başlatıldığı, RTÜK'ün iki kez yayın durdurduğu, sonraları ise tarikat güzellemesi yapıldığı yönünde tartışmalar başladığı belirtilmiştir.

Popüler kültür üretimine dönüşen ve tüketim toplumunun önüne çerez eşliğinde seyirlik malzeme olarak sunulan bu ve benzer içerikteki yapımların en büyük handikapının, kamuoyunda bu konulara karşı derin bağ hisseden ve aidiyet içindeki kişiler nezdinde nasıl bir tepki ile karşılaşacaklarının tam anlamıyla kestirilememesi olduğu ileri sürülmektedir (Aktay, 2024, s. 135). Dizi içeriğiyle ilgili başka bir değerlendirmede ise dizide toplumsal sorunların temelde kadın kimliği üzerinden işlenmesinin; mütedeyyin çevrelerin sahip oldukları eksikliklerin birtakım dolaylamalar ve çeşitli karşılaşmalar yerine doğrudan bu konu üzerinden izleyiciye sunulmasının; insanlara yardımcı

olurken yetiştikleri kuralları geliştirmek için çabalayan Meryem ve Levent karakterinin bütünüyle yalnız ve güçsüz gösterilmelerinin; izleyicilere gerçek yaşama dair gerekli çözümlemeleri öğretmediği belirtilmiştir (Özdemir, 2024).

2. Medya Çalışmalarında İzleyici Araştırmalarının Önemi

Çağdaş eleştirel medya izleyici analizi geleneği büyük ölçüde Birmingham'daki Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi ile ilişkili akademisyenlere kadar uzanmaktadır. Stuart Hall, David Morley, Angela McRobbie, Paul Willis, Dick Hebdige ve Roger Silverstone gibi isimler, medya izleyicilerini izole fenomenler olarak değil, yaşamlarının geri kalanında incelenmesi gereken bireyler ve birey grupları olarak ele alan çalışmalar yapmışlardır. Kültürel izleyici çalışmalarında ayrıca metinlerin çok katmanlı doğası ve bunların nasıl alındığının karmaşıklığı vurgulanmıştır (Benshoff, 2016, s. 216). Televizyon programlarının biçiminde ve içeriğinde meydana gelen değişiklikler ve programla ilgili içerik, etkinlik ve sosyal etkileşimlerin geliştirilmesiyle, televizyon izleme pratiği TV ekranının önünde gerçekleşen pasif bir süreçten her zaman her yerde gerçekleşebilen aktif ve sürekli bir sürece dönüşmüştür (Askwith, 2007). Ancak televizyon içeriklerinin izleyicilerle nasıl etkileşime girdiğini araştıran çok az çalışma bulunmaktadır.

Kodlama/kod çözme, çok anlamlılık ve yorumlayıcı topluluk teorileri, izleyicinin medya metinlerinden tekil ideolojik mesajları özümsemeye hazır pasif bir kitle olarak değil, sosyal konumlarına ve yaşanmış deneyimlerine göre metinleri "okuyan" çeşitli insanlardan oluşan aktif bir grup olarak kavranmasını sağlamaktadır. Klasik izleyici kavramlarından bu sapma, tartışmayı medya etkilerinden, medya anlamlarına kaydırmaktadır. Medya anlamlarıyla ilgili araştırmalar "Bir metindeki anlam nereden gelir?, İzleyiciler anlamı nasıl müzakere eder?, İzleyicinin anlam oluşturma sürecini ne yapılandırmaya devam eder?" gibi soruları yanıtlamaya çalışmaktadır. Etnografik araştırma yöntemleri, akademisyenlerin izleyicilerin tükettikleri medya metinlerine atfettiği incelikli ve başka türlü görünmez anlamları araştırmalarına olanak tanıdığı için bu soruları yanıtlamada anahtar rol oynamaktadır (Ott ve Mack, 2020).

Hall (2003), televizyon içeriklerinde izleyicinin önemini vurgulayarak televizyon programlarının nispeten açık metinler olduğunu ve farklı kişiler tarafından çeşitli şekillerde okunabildiğini iddia etmiştir. Bu nedenle, televizyon izleme pratiği izleyici ile metin arasında bir müzakere süreci bir tür söylemsel çatışma olarak görülmektedir. Televizyon izleyicileri çok çeşitli türlere göre modellenmektedir. Benzer şekilde, televizyon metinleri de tüm izleyicilerine aynı mesajı aynı şekilde ileten birleşik bir bütün değildir. Fiske (1987), televizyonun anlam yaratma potansiyeline atıfta bulunmak için metinsellik ifadesini kullanmıştır. Televizyon, anlam ve haz uyandırma potansiyeline sahip görsel ve işitsel işaretlerden oluşmaktadır. Bu potansiyel, televizyonun farklı izlenme anlarında farklı şekillerde harekete geçirilmektedir.

Metinsellik, anlam yaratma ve haz üretme süreçlerinde gerçekleşmekte ve bu süreçlerin merkezinde kültürün kaçınılmaz bir şekilde iç içe geçmiş metinlerarasılığı yer almaktadır. Televizyonun metinselliği ve bundan anlam ve haz yaratma sürecindeki metinlerarasılık, yalnızca insanların farklı geçmişlerini ve öznelliklerini izleme sürecine taşıdıklarında gerçekleşebilecektir. Buna göre bir medya metninin birden fazla izleyici kitlesi olduğu, tek bir anlamdan ibaret olmadığı ve ekran karşısında geçen izleme süreçlerinin var olduğu ileri sürülmüştür (Fiske'den akt. Hall, 2003).

İzleyici araştırmalarından olan alımlama çalışmaları ve izleyici çalışmalarının benzer veya örtüşen projeler olduğu ancak alımlama çalışmalarının bir film veya TV metninin medya endüstrileri tarafından okuyucular tarafından nasıl alınacağını vurgulama eğiliminde olduğunu, izleyici çalışmalarının ise okuyucuların davranışlarını ve gerçek tepkilerini vurgulama eğiliminde olduğuna işaret edilmiştir. Genellikle izleyici çalışmalarına okuyucu-tepki çalışmaları veya okuyucu-tepki eleştirisi de denilmektedir. Her ne kadar 'okuyucu' ve 'okuma' terimleri kullanılıyor olsa da medya çalışmalarında izleyici çalışmaları tercih edilen bir terimdir ve karmaşık işitsel-görsel sinyallerin kodunu çözme içerir (Benshoff, 2016, s. 220).

Livingstone (2000), izleyici araştırmaları ile ilgili üç argümandan söz etmiştir. Bunlardan birincisi, izleyiciler gördüklerini yorumları ne kadar rutin olursa olsun mesajı anlamlı ve düzenli olarak çözmek için yorumlamalıdır. İkincisi, izleme deneyimi sosyal ve kültürel olarak konumlandırılmıştır ve böylece izleyicilerin günlük endişeleri, deneyimleri ve bilgileri, izlenen içeriği yorumlama süreci için bir kaynak haline gelmektedir. Üçüncüsü ise izleyiciler aynı medya metnini farklı şekilde okumakta aynı anlamdan farklı anlamlar üretebilmektedirler. Ancak izleyici yaratıcılığı ve heterojenliği sınırsız değildir çünkü izleyicilerin sosyal konumları yapısal olarak sınırlıdır. Bu nedenle,

izleyiciler cinsiyetlerine, etnik kökenlerine, siyasi ve sınıf kimliklerine, yaşlarına, kişisel deneyimlerine, milliyetlerine ve diğer faktörlere göre medyayı yorumlama ve kullanma konusunda farklılık göstermektedirler. Son yirmi yıl veya daha uzun bir süredir, izleyici araştırmaları artık yaygın olan ancak hala tartışılan 'aktif izleyici' kavramını doldurma çabasıyla, medya metni çoklu yorumlara açık mıdır yoksa çoklu yorumların izleme eyleminden kaynaklandığına dair ampirik bir gözlem midir konuları üzerinde bir tartışma alanı olmuştur. İzleme deneyimi, motivasyonları ve ilgi alanlarını veya kültürel kaynakları ve maddi koşulları maruz kalma ve yorumlama kalıplarını şekillendiren faktörler olarak belirleyerek, öncelikle psikolojik veya sosyo-demografik bir bağlam içinde mi konumlandırılmalıdır şeklindeki sorular bu tartışma konularından bazılarıdır.

Geleneksel televizyon yayıncılığı kanalları, TV içeriklerinin yalnızca tek yönlü, baskın bir göndericiden pasif bir alıcıya doğru yani izleyiciye akmasına izin verdiğinden, izleyici genellikle kurumsal olarak TV şovlarının pasif alıcıları olarak inşa edilmiştir. Tek yönlü yayın hala çağdaş TV'nin bir bileşeni olsa da birçok televizyon araştırmacısı artık TV ağlarının izleyicilere açıkça ne yaptığı hakkındaki tartışmalarla daha az ilgilenmektedir. Bunun yerine araştırmacıların insanların en sevdikleri TV içerikleriyle ilgili aktif olarak ne yaptıklarını, ne söylediklerini ve ne düşündüklerini keşfetmekle daha çok ilgilendiği ileri sürülmüştür (Kispal Kovacs ve Mirrlees, 2013, s. 308).

3. Metodoloji

Bu makalede medyada tartışma yaratan seküler-muhafazakâr, din-bilim, modern-geleneksel gibi içeriklere yer veren *Kızıl Goncalar* dizisinin, farklı deneyimlere sahip izleyicilerde ne gibi anlamlar oluşturduğu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmada nitel bir yaklaşım benimsenerek izleyicilerin, örneklem olarak seçilen diziyle ilgili düşünceleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Nitel yöntemler hem uygulamalı hem de teorik izleyici araştırmalarında giderek daha popüler hale gelmektedir (Jensen, 2002). İzleyici etnografileri de olarak etiketlenen bu teknikler arasında odak grupları, yapılandırılmamış görüşmeler ve katılımcı gözlemler yer almaktadır. Bu yöntemler, teorik araştırmalarda insanların medya metinlerini nasıl kodladığını veya anlamlandırdığını belirlemeye yardımcı olmak için kullanılmıştır (Webster, 1998, s. 2).

Araştırma, farklı demografik özelliklere sahip 5 erkek ve 3 kadın görüşmeci olmak üzere toplam 8 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan görüşmeciler 26-51 yaş arasında, büyük bir çoğunluğu lisans ve lisansüstü mezunu, farklı alanlarda meslek hayatları olan bir kitleden seçilmiştir. Söz konusu 8 görüşmecinin ayırt edici 4 değişkeni mevcuttur. Bunlar; cinsiyet, yaş, meslek ve eğitim durumu şeklindedir. Çalışmada uygun ve yararlı bilgi üretme olasılığı en yüksek olan katılımcıları seçmek için kullanılan (Kelly, 2010, s. 317) amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem, katılımcının sahip olduğu nitelikler nedeniyle katılımcının kasıtlı olarak seçilmesidir. Altta yatan teorilere veya belirli sayıda katılımcıya ihtiyaç duymayan rastgele olmayan bir tekniktir. Basitçe söylemek gerekirse, araştırmacı neyin bilinmesi gerektiğine karar vermekte ve bilgi veya deneyim sayesinde bilgiyi sağlayabilecek ve sağlamaya istekli kişilere ulaşmaktadır (Bernard, 2002).

Amaçlı ölçüt örneklem, katılımcılar için uyulması gereken belirli kriterler belirlemesini gerektirmektedir. Bu örneklem yöntemi daha zengin verilere ulaşabilmek ve araştırmanın inanılabilirliğini arttırabilmek için kullanılmaktadır. Bu örnekleme yöntemi, üretilecek verilerin güvenilir kaynaklardan olacağı için kalite güvencesi açısından çok güçlüdür (Patton, 2010). Bu nedenle görüşme yapılan kişiler sosyal medyada dizilerle ilgili yorum kabiliyeti yüksek kişilerden seçilmiştir. Görüşmecilerin bazılarını sosyal medya hesapları veya e-posta adresleri üzerinden iletişim kurularak ulaşılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden izleyicilerle çevrimiçi ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmacılar genellikle araştırmacının ele almak istediği konu alanlarına dayalı bir dizi açık uçlu soru içeren yarı yapılandırılmış soru formları kullanmaktadırlar. Sorulan soruların açık uçlu doğası, araştırılan konuyu ayrıntılı olarak tanıma fırsatı sağlamaktadır (Hancock vd. 2001, s. 16). Bu nedenle görüşmelerde yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen veriler tematik analiz tekniğiyle analiz edilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma, Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu'nun 2024/32 sayılı ve 05/12/2024 tarihli kurul onayı almıştır.

4. Bulgular ve Tartışma

İzleyicilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerden *Kızıl Goncalar* dizisiyle ilgili dört ana tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Bu dört ana temadan ilki dizinin tercih edilme sebepleriyle ilgilidir. Bu temanın altında, ‘televizyon içeriklerinde yer alan zıtlıkların ilgi çekiciliği’, ‘yasaklar ve sansürün merak uyandırması’ ve ‘yayınlanan kanalın etkisi’ şeklinde üç farklı alt tema oluşturulmuştur. Elde edilen verilerden oluşturulan ikinci ana tema ise ‘medyada yer alan tartışmalar ve popülerlik’ temasıdır. Görüşmecilerin dizinin anlatısıyla ilgili sorulara verdikleri yanıtlardan oluşturulan ve üçüncü ana tema olan anlatının inşasıyla ilgili “kutuplaşmanın sunumu” ve “uzlaşma” şeklinde alt temalar oluşturulmuştur. İzleyici görüşlerinden oluşturulan dördüncü ana tema ise dizinin kurgusu ve gerçeklikle olan ilişkisine dair bildirimlerdir.

4.1. Kızıl Goncalar Dizisinin Tercih Edilme Sebepleri

4.1.1. Televizyon İçeriklerinde Yer Alan Zıtlıkların İlgi Çekiciliği

Bu çalışmada izleyicilerden bazıları *Kızıl Goncalar* dizisinin izlenme sebeplerinden biri olarak dizideki kutuplaşmayı öne çıkarmışlardır. Dizide yer alan karakterler ve onların temsil ettiği ideolojik, kültürel veya toplumsal farklılıklar, izleyiciler üzerinde dikkat çekici bir etki yaratmaktadır. Özellikle farklı görüşlerin çarpıştığı ve bu çarpışmanın dramatik bir şekilde işlendiği sahneler, izleyicileri diziyi izlemeye teşvik etmektedir. Görüşmecilerden K2 kodlu izleyici bu konuyla ilgili düşüncesini “*Sonraki süreçte bir tarikat/laik ilişkileri anlatan bir dizi olunca daha çok önemsedim. Çünkü bizim toplumda çok karşılığı olan bir şey değildir bu. Genelde sadece bir taraf üzerinden anlatım olur.*” ifadeleriyle anlatmıştır.

Yine K3 kodlu görüşmeci, diziyi tercih etme sebebini açıklarken “*Kızıl Goncalar dizisi; din, laiklik ve bilim üçgeninde bir yayın formatı beni etkiledi... Özellikle zıt düşüncelerin ve bu düşünceye büyük sertlikle sahip olan dizi karakterlerinin nasıl birbirini etkilediğini görmek beni diziye çeken ana sebep oldu.*” ifadelerini kullanmıştır. K4 kodlu izleyici “*Dizi hakkında genel görüşüm ise zıtlıkları bir arada verebilme yeteneğine sahip nadir yapımlar olarak söyleyebilirim.*” şeklindeki ifadesiyle kutuplaşma vurgusunun diziyi ilgi çekici yaptığını vurgulamıştır. K5 kodlu izleyici de dizinin izleme sebepleri arasında laik-dindar temalı bir dizi olduğunu “*Laik-dindar temalı diziler yeni yeni başladı, ama Kızıl Goncalar bunlar içinde hem tarikat yapısını etraflıca yansıtmaları hem derinlikli senaryosu ile sıyrılıyor.*” şeklinde ifade etmiştir.

K7 kodlu kullanıcı diziyi izleme sebepleri arasında dizide iki farklı tarafın hikâyesine yer verilmesini belirtmiştir. “*Bu diziyi standart Türk dizilerinin standartlarının ötesine geçen entelektüel bir tartışma başlattığından ve dindar/seküler halk kesimlerini karşılaştıran bir hikâye anlatmak istediğinden tercih ettim. Hem dizide söylenenleri hem de bu söylenenlere halkın değişik kesimlerinin vereceği tepkileri takip ettim.*”

4.1.2. Yasaklar ve Sansürün Merak Uyandırması

Görüşme yapılan izleyiciler yasaklar ve sansür gibi durumların izleyicide merak uyandırdığını doğrular nitelikte görüş bildirerek, izleme nedenlerinde diziyi ilgili medyada yer alan yasaklama ve sansür haberlerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumu K1 kodlu görüşmeci “*Dizinin bazı bölümleri ceza almıştı aradım onları da bulamadım. Yasaklayıcı anlayışta beni bir anlamda izlemeye sevk etti. Demek ki dizide verilen mesajlar birilerini rahatsız etmiş olmalı.*” şeklinde dile getirmiştir. K2 kodlu görüşmeci de K1 kodlu görüşmeciyle benzer şekilde düşünerek düşüncesini “*Ayrıca dizinin ilk bölümleri yasaklanınca ben de burada bir dert var ve set çekiliyor diye düşünerek daha çok merak ettim.*” şeklinde ifade etmiştir. K4 kodlu görüşmecinin “*İkinci bölümden sonra yasak gelince iyice dikkatimi çekti.*” şeklindeki ifadesi de dizilerle ilgili yasaklamaların izleyicilerde merak uyandırdığı konusunu vurgular nitelikte olmuştur.

4.1.3. Yayınlanan Kanalın Etkisi

Görüşmeciler diziyi tercih etme sebepleri içinde dizinin yayımlandığı kanalın da etkili olduğunu belirtmişlerdir. K2 kodlu görüşmeci bu konudaki görüşünü “*Diziyi ilk temasım aslında yayınlandığı kanal ile ilintili olduğunu söyleyebilirim. Çünkü ana akım televizyonları takip eden biri değilim. Sadece NOW TV’de böyle bir dizinin olduğunu görünce izlemek istedim.*” şeklinde ifade etmiştir. Görüşmecilerin bu kritere vurgu yapması, dizilerin izlenme sebebinin sadece içeriğiyle sınırlı olmadığını, aynı zamanda kanalın politikasıyla da yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

olduğunu göstermektedir. K8 kodlu görüşmeci de diziyi izleme sebeplerinden birini “*Kızıl Goncalar dizisini iki sebepten dolayı izliyorum. Birincisi NOW TV gibi bir kanal, dini bir yapımı nasıl bir kaygıdan dolayı yayınlama ihtiyacı duydu bunu anlamak.*” şeklinde vurgulamıştır.

K6 kodlu görüşmeci de dizinin yayınlandığı kanal ve tema ilişkisini “*Ayrıca NOW TV’de yayınlanması da bizlere bir mesaj veriyor zaten. Eleştirel bir söylemin olduğunu düşünerek izlemeye yöneldim diyebilirim.*” ifadesiyle dile getirmiştir. K3 kodlu görüşmeci ise düşüncelerini “*Bu dizinin toplumsal konuları anlatırken yayınlandığı televizyon kanalını da unutmamak gerekir. NOW TV’nin yayın politikası ülke nezdinde muhalif olduğu için özellikle tarikatların ülkedeki baskınlığı ön plana çıkıyor. Başka bir kanalda olsaydı ona göre değerlendirme yapacaktık.*” şeklinde açıklamıştır.

4.2. Medyada Yer Alan Tartışmalar ve Popülerlik

Günümüzde sosyal medya aracılığıyla dizi izleyicileri artık sadece dizi izlemekle yetinmeyip sosyal medya platformlarında dizi içeriklerini tartışmaktadırlar. Dizilerde yer verilen bir sahne veya karakterin algılanış şekli izleyicilerin kendi değer sistemleri ve toplumsal konumları üzerinden tartışmalara yol açarak sosyal medya mecralarında dizilerin görünürlüğü artmaktadır. Bu da dizilerin popülerliğini artırmakta ve dizinin reytinglerini arttırmaktadır. Bu tartışmalarla ilgili izleyicilerin ne düşündüğü, dizinin izlenmesinde bir etkisi olup olmadığı gibi soruların cevabını bulmak için izleyicilere bu tartışmaların dikkatlerini çekip çekmediğine dair soru yöneltilmiştir. İzleyiciler de bu konuyla ilgili görüşlerini dile getirirken sosyal medyadaki söylentilerin meraklarını cezbedtiğini ve bu durumun kendilerini diziyi izlemeye sevk ettiğini belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili K6 ve K8 kodlu izleyiciler görüşlerini aşağıdaki şekilde dile getirmiştir:

“Sürekli olarak takip ettiğim söylenemez ama ilk diziye yasak geldiğinde merak ettim sosyal medyada da dindar ve seküler bireyler bir çatışma mı yoksa uzlaşma içerisindeler mi diye şaşırmadım. Çünkü aynı karşıtlıklar yorumlarda da hâkimdi.” (K6).

“İsimler üzerinden tek tek bir açıklama yapamam belki ama Türkiye’de son dönemlerde daha da popüler hale gelen cemaat-tarikat ilişkilerine dair tam doğru olmasa da ilişkiler anlatılmaya çalışılıyor.” (K8).

Kızıl Goncalar dizisi, değerler, inanç, iletişim ve kültür karşıtlıkları üzerinden medyada geniş bir tartışma alanı yaratmıştır. Görüşmeciler dizide yer verilen seküler-muhafazakâr çatışmasının izleyicilerin tepkisini çekmeyi başardığını ve bunun da sosyal medyada dizinin gündem olmasına sebep olduğunu ifade etmişlerdir:

“Özellikle dizinin yasaklandığı bölümlerdeki tartışmaları daha sık takip ediyordum. Sadece bir keresinde kendini dindar ve seküler olarak tanımlayan birçok kişinin bir özdeşlik kurarak açıklama yaptıklarını görüp şaşırılmışım.” (K2)

“Tartışmalar genelde ya tarikat güzelleniyor ya dine saldırılıyor etrafında ilerledi. Sorunlar olsa da dizinin genelinde belli bir dengeyi gözetildiğini düşünüyorum.” (K5)

“Ama gündemi etkileyen veya gündemden de etkilenen bir dizi oluşu da gayet ortada.” (K3)

4.3. Anlatının İnşası

Medya içerikleri izleyicilere sadece eğlence veya bilgi sunmamakta bununla birlikte çeşitli mesajlar, değerler ve ideolojik çerçeveler aracılığıyla izleyicilerin anlam dünyalarını şekillendirebilmektedir. Bu süreç, izleyicilerin bireysel deneyimlerine, toplumsal konumlarına, kültürel birikimlerine ve algılayış biçimlerine göre farklılık göstermektedir. İzleyiciler bir medya içeriğini anlamlandırmaya çalışırken genellikle kendi kültürlerine yakın bir şekilde metni yorumlamaktadırlar. Bu nedenle, aynı metin farklı bireyler tarafından farklı anlamlar taşıyabilmektedir. İzleyicilerle yapılan görüşmelerde izleyicilerin *Kızıl Goncalar* dizisinden çıkardığı anlamları anlayabilmek için izleyicilere dizide verilen bir mesaj olup olmadığı, veriliyorsa bu mesajın ne olduğuna dair sorular sorulmuştur. İzleyicilerin bu sorulara verdiği cevaplardan “kutuplaşmanın sunumu” ve “uzlaşma” şeklinde alt temalar çıkarılmıştır.

4.3.1. Kutuplaşmanın Sunumu

Görüşmecilerin ifadelerine göre, *Kızıl Goncalar dizisinin* izleyiciler üzerinde bıraktığı etkilerden biri dizide var olan seküler-muhafazakâr, modern-geleneksel, din-bilim gibi karşıtlıklardan oluşan kutuplaşma anlatılarıdır. İzleyicilerden bir kısmı dizide inşa edilen kutuplaşma anlatısının dengeli verildiğini düşünürken diğer bir kısmı ise bu kutuplaşmanın bir tarafın diğerine üstünlüğüyle inşa edildiğini vurgulamaktadır. Bu durum, izleyicilerin hikâyeye kendilerini daha yakın hissetmelerine olanak sağlamakta aynı zamanda kutuplaşmayı farklı bir perspektiften değerlendirmelerini mümkün kılmaktadır. Bu bakış açısını K1 ve K4 kodlu izleyiciler dizideki kutuplaşmanın din ve bilim karşıtlığı üzerinden anlatıldığına odaklanmışlardır:

“Günlük yaşamda meydana gelen herhangi bir olayın bilimle açıklamasının daha doğru olacağı mesajı veriliyor. Bazı tezatlıklarda göze çarpıyor. Mesela bir taraftan din eleştirisi yapılıyor. Diğer taraftan fizik profesörü, tarikat mensubu bir öğrenciye ders anlatırken sorduğu sorulara karşın verilen cevaplar karşısında şaşkınlığını gizleyemiyor.” (K1)

“Dizi açık hatta bir sanat eserine yakışmayacak kadar açık şekilde bir mesaj veriyor. Seküler, Kemalist, batılı, şehirli, modern, “aydınlanmış” tiplere karşı cahil, köylü, çıkarıcı, kötü niyetli, ahlaksız, pre-modern, “aydınlatılması” gereken dindarların karşıtlığı üzerine bir kurgu bu. Zaman zaman karşılıklı birbirinizi anlamaya çalışın, birbirinize biraz yaklaşın, empati yapın mesajları verilse de tarafların söylemlerindeki keskin ve uzlaşmaz tonlar böyle bir yakınlaşmayı baltalıyor.” (K4)

İzleyicilerden bir kısmı dizide kutuplaşmanın dengeli dağılımını savunan izleyicilerin aksine dizideki karakterlerin ve olayların belirli ideolojik, kültürel veya sosyal grupları temsil edecek şekilde sunulduğunu savunmuşlardır. Bazı izleyiciler dizide bir eleştiri ya da olumlama yapıldığında bunun iki taraf için de yapıldığını ifade etmişlerdir. Tarafların bu şekilde çok iyi ve çok kötü yansıtılmalarının toplumsal kutuplaştırmayı arttırdığını belirtmişlerdir. Yani dizide gösterilen iki taraftan sadece birinin kötü ya da iyi olarak yansıtılmadığını, bunun her iki taraf için de dengeli bir şekilde yapıldığını belirtmişlerdir. Bu durumu K6 ve K7 kodlu görüşmeci dizideki taraflardan birinin diğerine göre zaman zaman daha olumlu öğelerle anlatıldığını ve bu şekildeki bir anlatının da dizide diğer taraftan verilen tarafların birbirini anlamasına yönelik olan mesajları önemsizleştirdiğini vurgulamıştır;

“Dizide iki tane belirgin ideolojik grubun bir karşıtlık özelinde mekleştiği ve şeytanlaştığına dair izlenimler görmekteyiz. Burada toplumsal olarak bir kutuplaşma yaratıldığını düşünmekteyim.” (K6)

4.3.2. Uzlaşma

Görüşmeciler dizideki kutuplaşmanın nasıl ele alındığını ve bu çatışma ortamının kendinde oluşturduğu anlamı diziden örnek sahneler vererek açıklamıştır. İzleyicilerin bu konuyla ilgili düşünceleri dizinin iki zıt kutbu temsil eden toplulukları sadece çatışan taraflar olarak yansıtmadığını aynı zamanda birbirlerini tamamlayan ve birbirlerinden öğrenen gruplar olarak yansıttığını vurgulamaktadır. İzleyicilerin bu görüşlerinde verdikleri örnekler dizide yansıtılan taraflardan birinin diğerine karşı üstünlük kurmadan anlatıldığını ifade etmektedir. İzleyicilere göre dizinin ilk bölümlerinde kutuplaşma söz konusuken zamanla bu kutuplaşmadan uzlaşma sürecine doğru bir geçiş yapılmıştır.

Son olarak dizide yer alan yaşanan çatışmalar sonrasında iki kesimin de birbirini tanıması ve hayat tarzlarına zamanla saygı duyulmasının söz konusu olduğu belirtilmiştir. İzleyiciler dizinin yayınlandığı süre boyunca önce bir olay üzerinden tartışmanın yaşandığı sonrasındaysa iki kesiminde birbirlerine saygı gösterdiği yönünde değerlendirmeler yapmıştır. İzleyicilerden K3, K5, K2 ve K7’nin yanıtları bu durumu doğrulamaktadır. İzleyiciler, *Kızıl Goncalar* dizisinin temel amacının, kutuplaşmanın arttığı bir dönemde toplumsal uzlaşma arayışı olarak değerlendirmiştir. İzleyicilerin bu düşünceleri dizinin yalnızca bir kesimi hedef almadığını hatta her iki tarafın da eleştiriye açık yönlerini sert bir şekilde yansıttığını göstermektedir. Bu durumun, farklı düşüncelere sahip izleyicilerin de diziyle yakınlaşmasını sağlayarak dizinin izlenirliğini arttırdığı düşünülmektedir.

“Dizinin izleyiciye vermek istediği en temel mesaj, toplumda sadece tek bir hâkim düşünceyle ve bakış açısıyla çözümün mümkün olmayacağıdır. Salt bir düşünce asla toplumu tek başına yansıtmayacaktır. Bizi var eden şeylerin farklılıklara rağmen birlikte yaşamayı öğrenme zorunluluğunu göstermesi olduğunu düşünüyorum.” (K3)

“Kızıl Goncaların temel derdinin kutuplaşmanın yükseldiği bir dönemde ülkenin ana fay hatların biri üzerinde uzlaşma çabası olarak görüyorum. Uzlaşmadan da önce karşıdakini görmek, anlamak, karşıdakiyle konuşabilir hale gelmek. Bunu yaparken iki tarafa iğne batırmayı da ihmal etmiyor.” (K5)

“İki zıt kutupta yer alan toplulukların artıları ve eksileri güzel anlatılıyor. Özellikle dizinin ilk sezonunun ortalarına doğru bu çizgi daha da belirginleşiyor. Bir çatışma ortamından uyuşmaya doğru süreci izleyiciye hissettiriyor.” (K2)

“Yüzysellikten dolayı her iki taraf da yetersiz temsil ediliyor. Bir de “ortada” resmedilen üçüncü taraf var. Aşırı uçlar iyice olumsuz temsil edilirken Meryem, Zeynep, Birgül, Cüneyt, Can gibi “ortadaki” karakterler olumlu temsil ediliyorlar.” (K7)

4.4. Kurgu ve Gerçeklik

İzleyiciler televizyon dizilerinde izledikleri hikâyeler ve karakterlerle zaman zaman yakın bir ilişki kurabilmekte zaman zaman da karakteri kendisinin tam zıttı olarak görebilmektedir Yapılan görüşmelerde izleyiciye *Kızıl Goncalar* dizisinde anlatılan hikâye, olay ve karakterlerin gerçek hayatta bir karşılığının olup olmadığına dair fikir belirtmişlerdir. Görüşmecilerden bazıları bu soruya dizinin günlük yaşamdan örnekler verdiği ve karakterlerin de gerçek hayatta benzerlerinin var olduğu yönünde cevaplar vermiştir. Görüşmeciler dizide yansıtılan tarikat ve bu tarikatın üyelerinin günümüz Türkiye’inde yer alan gerçek grup ve cemaatlerden esinlendiğini belirtmişlerdir. Bu durumu K5, K7 ve K2 kodlu izleyici ise dizinin kurgusunu gerçek hayatta yaşanmış bazı olaylarla ilişkilendirmiştir:

“Dizi uçlardaki karakterler üzerinden ilerliyor; laik-dindar hattını olabilecek en uç yerden, 28 Şubatçılarla tarikatçılar üzerinden çekiyor. Bununla birlikte somut tartışmalarda belli reflekslerin gerçek hayattan çıkarıldığı açık. Sadi Hüdayi’nin Cübbeli Ahmet Hoca’dan, Mürşit Efendi’nin Mahmut Efendi’den esinlendiğini görmek zor değil.” (K5)

“Dizide biraz kızlarını ilkokuldan sonra okutmayı reddeden İsmailağa cemaati biraz da Menzil grubu ima ediliyor. Sadi Hüdayi Cübbeli Ahmet Hoca’ya benziyor. Şeyhin ölümünden sonra tarikat içinde yaşanan post kavgası Menzil cemaatinde yaşanan kavgaya gönderme yapıyor. Alkanlı ailesi üzerinden de din-bilim çatışması işleniyor.” (K7)

“Her iki kutupta yer alan insanlar ve radikal düşünceleri günlük yaşamda sık gördüğümüz örnekler. Sadece ilginç olan sokaktaki tarikat mensupları ile laik bireylerin olumsuz her sahnede bizi yanlış anlatıyorlar demeleri. Ancak ötekini neden yanlış gösteriyorlar diye sitem eden yok.” (K2)

Diğer görüşmeciler ise dizide anlatılan olayların toplumsal gerçeklikten uzak ve kurgu olduğuna dair değerlendirmelerde bulunmuştur:

“Seküler/Kemalistlerin genelde dindarlara sürekli üstünlük sağlamaya çalıştığı bir olay örgüsü var. Sürekli bir aşağılama durumu var. En iyi seküler bile dindarlara acıyarak baktığını görürsünüz. Dindar karakterlerde de şöyle bir problem var. Hoca profilinde olan insanlar Kuran’ı Kerim’den ayetler okuyorlar ama çoğunun telaffuzu problemli. Bunu da bilinçli olarak yaptıklarını düşünüyorum.” (K6)

Günümüzde en çok izlenen televizyon dizileri, izleyicilere farklı kişilik tipleri sunarak çeşitli karakterler üzerinden hikâyelerini şekillendirmektedir. Bu karakterler, izleyiciler üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler bırakabilmektedir.

İzleyicilerden K1, kendisini seküler biri olarak tanımlasa da, tarikat lideri olan Cüneyt karakterine hissettiği yakınlığı dile getirerek gerekçe olarak ise bu karakterin basmakalıp fikirlerden uzak olduğunu belirtmiştir. Bu durum, izleyicilerin kendi hayat görüşlerine zıt bir konumda olan karakterlere bile belirli nitelikler sayesinde bağlanabileceğini göstermektedir. K2 kodlu izleyici de K1'e benzer şekilde dizideki karakterlerin farklı ideolojik ve toplumsal temsiller olmasına her iki taraftan da sevdiği karakterler olduğunu vurgulamıştır;

“Kendimi seküler biri olarak tanımlamama rağmen Cüneyt karakteri yani bir tarikatın lideri beni en çok etkileyen ve rol model almak istediğim biri. Çünkü basmakalıp dini düşünceleri olan birisi değil. Vermiş olduğu cevaplar sıradan değil ve insanları düşünmeye sevk ediyor. Aynı zamanda kendisi psikoterapi görüyor. Diğer tarikat üyelerinin aksine bilime inanıyor ve önemsiyor. Radikal düşünceleri yok, iyinin ve güzelin peşinde. Diğer karakter ise Levent doktor diyebilirim. O da anlamlı sorularıyla bireyin günlük hayattaki yolculuğuna dair önemli kapılar aralıyorlar. Son olarak ise Meryem karakteri söylenebilir özellikle ilk sezonun son bölümlerinde tarikattan çıkarak kendine bir yol seçti. Tarikat gibi katı kuralların olduğu bir yerde yanlış gördüğü yolu terk etti. Ama her zaman bir olay karşısında doğru muamele göstermekten vazgeçmedi.” (K1)

“Her iki cenahta yer alan bazı karakterler örnek temsil ediyor. Fanilerden Cüneyt, Alkanlardan Levent fikirlerinin kıymetli olması nedeniyle olumlu örnekler. Öte yandan Suavi karakteri Türkiye'nin 28 Şubat zihniyetini yansıtmaması anlamında kötü bir temsil.” (K2)

K3 kodlu izleyici diğerlerinden farklı olarak dizideki karakterlerin gerçek hayattan uzak olduğunu düşünmektedir. K3 kodlu izleyici dizi ile gerçek hayat arasında ilişki kurmuş ve dizide gördüğü hikâye ve karakterlerin gerçek hayatta dizide yansıtılardan daha katı ve karmaşık olduğunu belirtmiştir. İzleyici, gerçek hayatta farklı ideolojiye sahip bireylerin dizide görüldüğü kadar açık fikirli ve bilinçli bir tartışma bilincine sahip olmadığını bu nedenle fikir alışverişlerinin ve sorgulayıcı diyalogların daha nadir gerçekleştiğini vurgulamıştır:

“Dizide geçen hikâye ve karakterlerin gerçek hayatta daha sert bir şekilde var olduğunu düşünmekteyim. Diziyi Levent ve Cüneyt karakteri arasında geçen diyaloglara göre yorumladığımda gerçek hayatta neye inandığını ve neyi niçin yaptığını veya söylediğini bilen bilinçli kişilerin daha az olduğu kanısındayım. Ya da bazı ön yargıların bu dizide ki diyalogları kurduramayacak kadar sert olduğunu görüyorum. Gerçek hayatta da bazı istisnalar olsa da bilim, laiklik ve tarikatın çatıştığını söyleyebilirim.” (K3)

Sonuç

Televizyonla gerçekleşen iletişim süreci, izleyici tarafından algılanıp anlaşılana kadar tamamlanmamış olarak kabul edilmektedir. Yapımcısı tarafından tamamlanan bir program fiziksel olarak ortaya çıkmış olsa bile ancak izleyiciler tarafından izlendiğinde kültürel bir biçime dönüşmektedir. İzleyicilerin diziler hakkında konuşma biçimleri, diziler hakkında tamamen uzak bir bağlamda konuştuklarında daha ileri bir iletişim aşamasının gerçekleştiğini göstermektedir. Televizyon programları hakkında konuşma ve genellikle bu programların izleyicilerin günlük yaşamıyla ilişkilendirilmesi, televizyonu izleme eyleminde daha ileri bir boyuta taşımaktadır. Televizyon içerikleri ve onlarda neler yaşandığı hakkında konuşmak bir programı popüler hale getirmektedir (Hobson, s. 167).

Buradan hareketle bu çalışmada geleneksel ve özellikle de sosyal medyada, içerdiği temalar ve kurgusu nedeniyle tartışma yaratan televizyon dizileri ve izleyici ilişkisi *Kızıl Goncalar* dizisi üzerinden müzakere edilmiştir. Çalışmada izleyicilerin *Kızıl Goncalar* dizisinde yansıtılan kutuplaşma temasını izlemeye yönelik tepkilerini nasıl ifade ettikleri ve bu tepkilerin izleyicilerin kendi kimliklerini tanımlama şekilleriyle farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya

koyulmuştur. Ayrıca, çalışmada, medyada yer alan tartışmaların izleyicilerin izleme tercihini etkileyip etkilemediği, bu tartışmaların dizilerin izlenme oranı üzerinde etkisi olup olmadığı sorularına da yanıt aranmıştır. İzleyici verilerinden elde edilen bulgulardan dizinin izlenme sebepleri, medyada yer alan tartışmalar ve popülerlik, anlatının inşası, kurgu ve gerçeklik şeklinde dört ana tema oluşturulmuştur.

Çalışmada elde edilen önemli sonuçlardan biri medyada tartışma yaratan konulara yer veren içerikler izleyicide merak uyandırmakta olduğudur. Son zamanlarda televizyonda yer alan karşıtlıklar içeren popüler temalı diziler medyada tartışmalara sebep olmaktadır. Bu tartışmalar izleyicinin ilgisini çekerek dizilerin izlenirliğini artırmaktadır. (Luwis, 2005), televizyonun toplumların yaşamıyla ilgili bilinen hikâyeleri yansıttığı zaman izleyicinin bu hikâyeleri anlamlı hale getirmesinin daha kolay olduğunu ve televizyonun popüler anlatılarla bağlantı kurduğunda izleyici üzerinde daha fazla etki yaratma olasılığının yüksek olduğunu belirtmiştir. Ayrıca televizyonun bu dizilerin popülerleşmesi sürecinde rol oynadığını savunmuştur. Medya araştırmacılarından bazıları bir medya içeriğinin izlenme oranının artırılması için toplumdaki kutuplaşma seviyesinin olduğundan daha fazla ve daha derin bir şekilde yansıtılması gerektiğini belirtmişlerdir (Fiorina ve Abrams, 2008; Fiorina vd., 2006; Levendusky ve Malhotra, 2013'dan aktaran Levendusky ve Malhotra, 2013). *Kızıl Goncalar* dizisi de içerdiği popüler karşıtlıklar olan seküler-muhafazakâr, din-bilim, modern-geleneksel gibi karşıtlıklar nedeniyle izleyicinin ilgisini çekmiş ve izleyicide merak uyandırmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre dizinin tercih edilme sebeplerinden biri de diziye uygulanan sansür ve yasaklar olmuştur. Sansür, genellikle bir eserin dolaşımını kısıtlama amacı taşısa da kimi zaman esere olan ilgiyi artırma ve onu daha geniş bir kitleye ulaştırma etkisi yaratabilmektedir. Bu durum, yasaklamanın paradoksal sonuçlarından biri olarak değerlendirilebilmektedir (Gökgöz, 2021, s. 112). Bir haber sitesinde *Kızıl Goncalar* dizisinin ilk iki bölümü yayınlandıktan sonra Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından dizide “dine ve dindarlara hakaret içeren sahneler” olduğu öne sürülerek o dönem ki ismiyle FOX (NOW) TV'ye inceleme başlatmıştır. Sonrasında bölge mahkemesi tarafından “toplumun milli ve manevi değerlerine aykırılık” gerekçesiyle diziye idari para ile iki kez program durdurma cezası verildiği belirtilmiştir (Haber7.com, 2024).

Zira diziye uygulanan yasağın kalkmasından sonra ‘yasak, cezbedicidir’ ilkesinden güç bulduğu düşünülecek merak ve ilgi artmış, yayınlanan ilk bölüm tüm reyting kategorilerinde birincilik elde ettiği görülmüştür (Karar.com, 2024). Altınordu (2023), *Kızıl Goncalar* dizisiyle benzer yönleri bulunan Kızılıcak Şerbeti dizisiyle ilgili yaptığı çalışmasında medya içeriklerine uygulanan sansürün izleyicilerin ilgisini artırdığını “sansürün belirli koşullarda nesnesine daha çok ilgi yönelmesine sebep olduğu için ters tepmesine gönderme yapan “Streisand etkisi” olgusu (Jansen ve Martin, 2015) üzerinden açıklamıştır.

İkinci olarak dizinin anlatısına dair sonuçlar elde edilmiştir. İzleyicilerden bir kısmı dizinin anlatısının kutuplaşmalar üzerine kurulduğunu ifade etmiştir. Fakat izleyiciler bu kutuplaşmanın inşasıyla ilgili farklı düşünceler sunmuşlardır. İzleyicilerden bazıları kutuplaşmanın tek tarafı olumsuz diğer tarafı ise olumlu öğelerle gösterdiğini anlatırken diğer kısmı ise dizide anlatılan kutuplaşmanın sonlara doğru bir uzlaşmaya doğru yol aldığını ifade etmişlerdir. İzleyicilere göre kutuplaşma söylemi bir tarafta tarikat, diğer tarafta seküler ve bilimle ilgilenen karakterler arasında inşa edilmektedir. Fakat izleyiciler bu kutuplaşmanın indirgemeci bir yaklaşımla yansıtıldığını belirtmiştir.

Caner (2024), *Kızıl Goncalar* dizisiyle ilgili değerlendirmesinde izleyicileri gruplara ayırmıştır. Bunlardan birincisi politik öğrenme aracı olarak kitle iletişimiminin hedef kitlesi olarak dizileri yalnızca tüketen ve iyi vakit geçiren pasif alıcılar ve kendi politik zemini doğrultusunda dizilerin içeriklerini ve temsil biçimlerini sorunsallaştıranlar şeklinde gruplandırmıştır. Bu grup içerisindeki bir kesime göre, söz konusu dizilerin daha önce açıkça ele alın(a)mayan toplumsal, politik ve ekonomik konuları ele almasından dolayı bir tür özgürlük alanı olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Bir diğer grup ise dizilerin, konvansiyonel medyanın propaganda araçları olduğundan hareketle, belirli bir siyasi fikrin, kimliğin ve ideolojinin taşıyıcılığını yaptığını, Marx'ın “yanlış bilinç” diyeceği tarzda hakikati tahrip ettiğini iddia ederek eleştirdiklerini kimi zaman da resmi şikâyetlerle protesto ettiklerini belirtmiştir.

Yetkiner (2024, s. 776) ise, dizilerde yer verilen kutuplaşma temasıyla ilgili Kızılıcak Şerbeti dizisinde de benzer durumun yani yaşanan çatışmalar sonrasında iki kesimin de aslında birbirini tanınması ve hayat tarzlarına zamanla

saygı duymasının söz konusu olduğunu ve dizinin yayınlandığı süre boyunca önce bir olay üzerinden tartışmanın yaşandığını daha sonra ise iki kesiminde birbirlerine saygı gösterdiğinin görüldüğünü ifade etmiştir.

Çalışmada elde edilen diğer bir sonuç ise dizinin kurgusu ve gerçekliğiyle ilgili düşünceleridir. Görüşmecilerden bazıları bu soruya dizinin günlük yaşamdan örnekler verdiği ve karakterlerin de gerçek hayatta benzerlerinin var olduğu yönünde cevaplar vermiştir. Dizi karakterlerinin toplumsal, kültürel ve ideolojik farklılıklara sahip olması izleyicilerin karakterlerle özdeşlik kurmasına neden olmuştur. Görüşmeciler dizide yansıtılan tarikat ve bu tarikatın üyelerinin günümüz Türkiye’inde yer alan gerçek grup ve cemaatlerden esinlendiğini belirtmişlerdir. Dizilerde bölümler ve sezonlar boyunca izlenen bir öykü evrenine dahil olan izleyici, dizinin karakterleriyle benzeşim kurmaya başlamakta, empati gütmekte, dizinin evreniyle ilgili her ayrıntıyı zihninde konumlandırmaktadır.

Ailesi ve çevresiyle vakit geçirdiği süre kadar dizinin evrenine dâhil olan izleyicinin, çevresinden etkilendiği kadar diziden de etkilenebileceği düşünülebilmektedir. Bir de popüler bir dizi izleniyorsa izleyicilerin birbirleriyle olan paylaşımları da etki alanını katlayarak arttırmaktadır. Neticede bu kurgulanan dizi ve film evrenlerinde oluşan anlamlar adeta bireylerin içine işlemektedir (Öztürk, 2021, s. 5). Görüşmecilerin bir kısmı ise dizide anlatılan olayların toplumsal gerçeklikten uzak kurgu olduğuna dair değerlendirmelerde bulunmuştur. Sonuç olarak televizyon ve dijital platformlardaki diziler popüler olan tartışmalara yer verdiği takdirde da izleyicilerin dikkatini çekmeyi başarmaktadır.

Bu çalışma sadece dizide yer alan konularla ilgili izleyici tepkilerine ulaşmanın yanında dizi içeriklerinde tartışmalı içeriklere yer verilmesinin dizilerin popülerliğini arttırmaya katkı sağladığını doğrulamaktadır. Ayrıca literatürdeki çalışmalardan farklı olarak bu çalışma dizinin içeriğine odaklanmak yerine dizide yansıtılanların yol açtığı tartışmaların izleyicideki karşılığını ortaya çıkararak medya içerikleriyle ilgili farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Her akademik çalışmada olduğu gibi, bu araştırmanın da belirli sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma yalnızca Kızıl Goncalar dizisine odaklandığından, tartışmalı içeriklerin izleyici algısına etkisi diğer dizilerle karşılaştırmalı olarak ele alınmamıştır. Gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalarda ise yalnızca dizi izleyicilerinin görüşleriyle sınırlı kalmaksızın; sosyal medya paylaşımları, çevrimiçi forumlar ve YouTube yorumları gibi dijital etkileşim mecraları da analiz sürecine dâhil edilerek daha kapsamlı bir izleyici alımlaması ortaya konulabilir.

Kaynakça

- Aktay, A. (2024). Kızıl Goncalar dizisinin yayından kaldırılmasına dair, <https://www.tezkire.net/gundem/kizil-goncalar-dizisinin-yayindan-kaldirilmasina-dair>, Erişim Tarihi: 20.10.2024.
- Altınordu, A. (2023). Türkiye’de popüler kültür ve siyaset: kızılılık şerbeti tartışması. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 621–640.
- Artıgerçek.Com. (2024). Tepkilerin odağında Kızıl Goncalar dizisi, <https://arti gercek.com/gozden-kacmasin/tepkilerin-odagindaki-dizi-kizil-goncalarin-yapimcisi-kime-tesekkur-etti-289011h>, Erişim Tarihi: 18.10.2024.
- Askwith, I. D. (2007). Television 2.0: Reconceptualizing tv as an engagement medium. Massachusetts Institute of Technology Unpublished Master’s Thesis, Cambridge, MA.
- Benshoff, H. (2016). *Film and television analysis: An introduction to methods, theories, and approaches*. London: Routledge.
- Berger, A. A. (2018). *Medya çözümleme teknikleri* (Çev: Nilüfer Pembecioğlu). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bernard, H. R. (2002). *Research methods in anthropology: Qualitative and quantitative approaches* (3rd ed.). Walnut Creek, CA: Alta Mira Pres.
- Bilgin, R. H. (2024). Modern ve geleneksel dini hayat tarzları arasındaki gerilim: Kızılılık şerbeti dizisi örneği. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Caner, M. (2024). Popüler kültür üzerinden Kızıl Goncalar dizisi örneği, <https://kriterdergi.com/siyaset/populer-kultur-uzerinden-irana-bakmak-kizil-goncalar-dizisi-ornegi>, Erişim Tarihi: 15.10.2024.

- Dias, E. and Borges, F. (2017), A discussion of cultural studies and contemporary Television. *Journal of Languages, Texts, and Society*, Vol. (1) 44–60.
- Doğan, N. (2011). *Dizilerdeki karakter yapılarının izleyicinin duyguları üzerindeki etkisinin "aşk-ı memnu" ve "fatmagül'ün suçu ne ?" adlı diziler ele alınarak incelenmesi*. III Genç İletişimciler Kongresi. Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi Genç İletişimciler Kongresi Bildiri Kitabı, 6-7 Mayıs 2021, Adana.
- Fiske, J. (1999). *Television culture*. Routledge.
- Fiske, J. (2013). cc. Seiter, E., Borchers, H., Kreutzner, G., & Warth, E. M. (2013). *Remote control: Television, audiences, and cultural power*. London: Routledge.
- Geçer, E. (2015). Türk dizileri üzerine kültürel ve ideolojik bir değerlendirme, *Mütefekkir*, (2) 3, 39-56.
- Geçer, E. (2024). Türk yapımı dizilere dair psikososyal ve kültürel izlenimler. *TRT Akademi*, 9(22), 918-931.
- Gökgöz, T. (2021). *Modern Arap edebiyatında sansür olgusuna genel bir bakış*. 2. Uluslararası Eğitim ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Kongresi. Rimar Academy Publishing House Bildiri Kitabı, 7-8 Eylül 2021, Bitlis.
- Haber7.com. (2024). Kızıl Goncalar dizisi yayından kaldırıldı. Erişim adresi: <https://m.haber7.com/medya/haber/3381348-yapimcisi-acikladi-kizil-goncalar-dizisi-yayinlanmayacak>, (Erişim Tarihi: 25.11.2024).
- Hall, S. (2003). *Da Diáspora: identidades e mediações culturais*. (Ed:Belo Horizonte). Washigton: ABD.
- Hancock, B., Ockleford, E., and Windridge, K. (2001). *An introduction to qualitative research*. London: Trent Focus Group.
- Hobson, D. (2013). Soap operas at work. Seiter, E., Borchers, H., Kreutzner, G., & Warth, E. M. (2013). *Remote control: Television, audiences, and cultural power*. London: Routledge.
- Jensen, K. B. (2002). *A handbook of media and communication research*. London: Routledge.
- Karar.com. (2024). Kızıl Goncalar yayın yasağının ardından zirvede döndü: Tüm kategorilerde birinci. <https://www.karar.com/hayat-haberleri/kizil-goncalar-iki-haftanin-ardindan-zirvede-dondu-tum-kategorilerde-1830436> (Erişim Tarihi: 25.11.2024).
- Kaymak, A. (2024).Televizyon dizilerinde muhafazakâr ve seküler ayrımının alımlanması: Kızıl Goncalar örneği. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*, (8).25-54.
- Kazaz, A., ve Say, B. (2024). Televizyon dizilerinde muhafazakâr ve seküler temsiller: Kızılıcak Şerbeti ve Kızıl Goncalar. *Idil: Journal of Art & Language*, 13(113).
- Kelly S. (2010). *Qualitative interviewing techniques and styles*. In: Bourgeault I, Dingwall R, de Vries R. (eds) The Sage Handbook of Qualitative Methods in Health Research, Thousand Oaks, New York: Sage Publications.
- Kispaal-Kovacs, J., ve Mirrlees, T. (2013). *The television reader: critical perspectives in Canadian and US television studies*. Canada: Oup.
- Kuyucu, M. (2016). Köşe yazıları, <https://www.michaelkuyucu.education/koseyazilari.php?kategoriid=34>, Erişim Tarihi: 9.10.2024.
- Levendusky, M., and Malhotra, N. (2013). The effect of false polarization: Are perceptions of political polarization self-fulfilling prophecies. *Political Science Journal*, Vol. 2 (1-34).
- Liebes, T., & Katz, E. (1990). *The export of meaning*. Oxford: Oxford University Press.
- Lewis, J. (2005). Television and public opinion. Wasko, J. (Ed.). (2009). *A companion to television*. New Jersey: Blackwell Publishing.

- Livingstone, S. (2000). *Television and the active audience*. In: *Formations: 21 century media studies*. Manchester: Manchester University Press.
- Medyascope. (2024). Kızıl Goncalar dizisi neden tartışma yarattı, <https://medyascope.tv/2024/04/16/nuray-mert-yazdi-kizil-goncalar-ne-anlatiyor/>, Erişim Tarihi: 9.10.2024.
- Mencet, M.S. (2023). *Kutuplaşma ve İslamofobi'yi tartışmak: Bir başkadır dizisi örneği*. 1. Uluslararası Medya ve İslamofobi Sempozyumu. Bildiri Kitabı. 15-16 Mart 2023, Kayseri.
- Miller, T. (2010). *Television studies: The basics*. Routledge.
- Özdemir, M. (2024). Kızıl Goncalar üzerine tamamlayıcı eleştiriler, <https://www.akademikakil.com/kizil-goncalar-adli-dizi-uzerine-tamamlayici-elestiriler/muhammetozdemir/>, Erişim Tarihi: 15.10.2024.
- Öztürk, Y. (2024). Muhafazakârlığın modern müdafaası: Kızılılık şerbeti. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 285-308.
- Serin Aksoy, E. (2023). Televizyonda dinin temsili; dini içerikli televizyon dizileri üzerine bir inceleme. *Digital Communication Journal* (6) 11, 15-29.
- Şentürk, R. (2018). Türk televizyon dizileri efsanesi ve gerçekler. *Televizyon Dizilerinin Keşfi*, 11-38.
- Tarhan, S. H., ve Karakoç, E. (2020). Popüler kültür ürünü olarak televizyon dizilerinde ideolojinin sunumu. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 70-91.
- Webster, J. G. (1998). The audience. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 42(2), 190-207.
- Yetkiner, B. (2024). Seküler ve muhafazakârlık bağlamında “kızılılık şerbeti” dizisinin alımlanmasına yönelik bir çalışma. *TRT Akademi*, 9(22), 750-777.

Araştırmacı Katkı Oranı: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Extended Abstract

Television interacts with social structure through its influence on social and cultural life. It retains its role as a medium that is integrated into social life and, furthermore, can easily shape daily life. With this feature, television positions itself within a broad network, including daily life, personal attitudes, religious beliefs, and socialization. Moreover, religious broadcasts leverage their potential to shape the agenda with notable approaches and contributions in fields such as culture, art, politics, entertainment, literature, sociology, psychology, religion, and economics.

Turkish TV series, taking into account the target audience, ratings, and television structure, reflect the elements of the society in which they are produced. While themes such as love, intrigue, crime, and conflict are often emphasized to capture viewers' interest, it has been observed that, unlike the examples from the 1990s, these series now a significant economic sector have begun to more realistically portray social lifestyles and diversity, influenced by the socio-political environment in recent years. This situation reinforces a positive perspective that television and media production are closely related to social change. On the other hand, the prioritization of ratings in media production and the influence of a politically conservative atmosphere have led to ongoing academic concerns. These concerns suggest that while social dynamics are not ignored, they are only taken into account in a limited manner.

This article aims to reveal how the series *Kızıl Goncalar* is perceived by the audience, based on the fundamental assumption that oppositions such as secular-conservative, religion-science, and modern-traditional spark debates in the media and increase the popularity of such series. Researchers conducting audience studies often try to understand the personal meanings individuals derive from media texts in relation to their social systems and experiences. They do this by interviewing audiences or observing the environments where they read, watch, and listen to media. Media studies in this field provide a unique perspective on the power of audiences in shaping the media landscape.

The purposeful sampling method requires the determination of specific criteria for participants to be included in the study. This sampling approach is used to obtain richer data and enhance the credibility of the research. In this context, semi-structured interviews were conducted with a total of 8 participants, consisting of 5 men and 3 women with diverse demographic characteristics. Qualitative researchers often use "semi-structured" question forms, which include a set of open-ended questions based on the subject areas the researcher aims to address. The interviews aimed to uncover the reasons that motivated viewers to watch the *Kızıl Goncalar* series. From the responses to this question, three distinct sub-themes were identified: polarization, the curiosity sparked by restrictions and censorship, and the theme of the channel on which the series is broadcast.

In the interviews with viewers, questions were asked to understand the meanings viewers derived from the *Kızıl Goncalar* series, such as whether there was a message conveyed in the series and, if so, what that message was. From the responses to these questions, themes such as "the portrayal of polarization and reconciliation" were identified. According to the interviewees, one of the impacts *Kızıl Goncalar* has on its viewers is the narrative of polarization, which is formed by oppositions such as secular-conservative, modern-traditional, and religion-science. Some viewers believe that the portrayal of polarization in the series is presented in a balanced way, while others emphasize that this polarization is constructed with one side having superiority over the other. This allows viewers to feel more connected to the story and also enables them to evaluate polarization from a different perspective.

Contrary to viewers who advocate for a balanced distribution of polarization in the series, some viewers argued that the characters and events in the show are presented in a way that represents specific ideological, cultural, or social groups. Some viewers mentioned that when there is criticism or affirmation in the series, it is directed toward both sides equally. The examples provided by viewers to support their views suggest that the portrayal of one side in the series does not establish superiority over the other. According to the viewers, while polarization is evident in the early episodes of the series, over time, there is a transition toward a process of reconciliation, moving away from polarization. In the interviews, viewers were asked whether the story, events, and characters portrayed in *Kızıl Goncalar* have counterparts in real life. Some of the interviewees responded by stating that the series provides examples from daily life and that there are real-life counterparts to the characters in the show.

The first result obtained from the study is the theme of discussions in the media and popularity. Recently, popular-themed TV series featuring oppositions have sparked debates in the media. These discussions attract the viewers' attention, thereby increasing the popularity of the series. Secondly, results related to the "construction of the narrative" were obtained. Viewers pointed out that the narrative of the series is based on polarization. However, viewers presented different perspectives regarding the construction of this polarization. Some viewers described how the polarization is portrayed with one side shown negatively and the other side with positive elements, while others mentioned that the polarization in the series gradually transitions toward reconciliation as the story progresses. Another result obtained from the study is the viewers' thoughts on the topic of fiction and reality. Some interviewees responded by stating that the series provides examples from daily life and that there are real-life counterparts to the characters. The social, cultural, and ideological differences among the characters in the series led viewers to establish a sense of identification with them.